

ปีพ.ศ. 2530 พี่พาดิษย์เข้ามาสู่ชุมชนหมู่บ้านโดยบริษัทเข้ามาเปิดตลาดและสนับสนุนทุนการผลิตชุมชนเห็นเป็นรายได้ที่ดี จึงก้าวเข้าสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ซึ่งต้องใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า ปุ๋ยบำรุงดินให้ผลผลิตดี ผลตก งาม เป็นการผลิตพืชเชิงเดี่ยว ที่ต้องใช้พื้นที่การผลิตมาก ธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ ราคาผลผลิตขึ้นอยู่กับบริษัทและพ่อค้า จึงต้องผลิตให้มากเพื่อรายได้มากขึ้น ผลที่ตามมาคือสภาพธรรมชาติดิน น้ำ ป่าเสื่อมสภาพลง สัตว์ป่า ปลา เริ่มสูญพันธุ์ คนมีสุขภาพที่เป็นโรคผิวหนัง ความดันและมะเร็ง การศึกษาหาแนวทางแก้ไขชุมชนต้องเผชิญกับสภาพปัญหาเหล่านี้จากวิถีผลิตเดิมที่ไม่ใช้สารเคมี อาหารการกินก็ปลอดภัย ปัจจุบัน ทุกชีวิตกำลังถูกทำลายลง แต่อาศัยความเป็นกลุ่มชนที่มีพื้นฐานความเชื่อเป็นฐานรากของชีวิต ชุมชนได้มีการไตร่ตรองรำพึงภาวนาถึงชีวิตที่กำลังเป็นอยู่ ที่เดิมเคยมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เคยมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีพิธีกรรมแสดงออกถึงความเชื่อ ความสัมพันธ์แห่งการพึ่งพาอาศัยกัน ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้กำลังหายไป จึงได้มีการศึกษาวิเคราะห์เจาะลึกสภาพปัญหา (Focus group) ร่วมกับคนในชุมชนในการศึกษาหาความรู้เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ ทั้งไปอบรมที่ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมเกษตรวัฒนธรรมที่อำเภอสันกำแพง การทัศนศึกษาดูงานเปิดโลกทัศน์ของการเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แล้วก็ทำ SWOT ซึ่งได้พบว่าชุมชนมีทุนในวิถีชีวิตและการผลิตอยู่ที่สามารถฟื้นฟูและปรับปรนตนเองให้สามารถผลิตอาหารที่ปลอดภัยและยกระดับสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงจิตวิญญาณได้ โดยการลงมือปฏิบัติใหม่ทางโครงการปลูกผักปลอดภัยเพื่อสุขภาพที่ดีของชุมชนและผู้บริโภค ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์วัวควาย ฟื้นฟูระบบนิเวศและเป็นตลาดทางเลือก ฟื้นฟูการท่องเที่ยวอันเป็นทักษะภูมิปัญญาของชุมชนที่มีมายาวนานและส่งเสริมการปลูกกาแฟและใบชาเพื่อสร้างอาชีพทางเลือกให้กับชุมชน ซึ่งผลจากการทำโครงการก่อให้เกิดการแก้ปัญหา การนำความรู้ใหม่มาต่อยอดฐานความรู้เดิมที่มีอยู่ ชุมชนขุนอมลองเลือกที่ทำเกษตรวัฒนธรรมบนฐานความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างคน ธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยการลดการใช้สารเคมีและทำเกษตรอินทรีย์ส่งบริษัทและตลาดทางเลือก เป็นการผลิตอาหารที่ปลอดภัยที่อยู่บนรากเหง้าของวิถีวัฒนธรรมเดิมที่เป็นแกนหลักของชุมชน การต่อยอดภูมิปัญญาเดิมของชุมชนสู่การปรับวิถีการผลิตใหม่ที่ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงจิตวิญญาณถือเป็นการสร้างการเรียนรู้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ของชุมชนด้วยพลังของชุมชนบนฐานของวัฒนธรรมชนเผ่าปกากะญอบ้านขุนอมลอง ที่คงต้องมีการสืบสานต่อไป